

Vasco da Gama (1469-1524)

Prvi Evropejec, ki je prijadral do Indije in nazaj. Njegova odprava je štela 170 mož na štirih ladjah. Leta 1497 so ladje (od 50-200 ton teže), opremljene s topovi, zapustile Evropo. Ob reki Linepopo so se srečali z gostoljubnimi Bantujci, v Mozambiku so se spopadli z vojsko arabskega sultana, v Mombasi pa so se najedli svežega sadja ter naposled pristali v Kalikutu v Indiji (Tega, manj važnega pristaniškega mesta ne zamenjajte z industrijskim velikanom Kalkuto v Bengaliji). Na vprašanje kalikutskega princa, kaj ga je prineslo tako daleč, je drzni pomorščak odgovoril: *“Prišel sem v imenu kristjanov in po začimbe”*. Indija pa je bila visoko razvita. Princ je za začimbe zahteval zlato in ne ničvredno nadomestno blago. S kupčijo ni bilo nič. Pet let kasneje se je Da Gama vrnil, a ne z zlatom, pač pa s topovi. Mesto je padlo, poper je postal portugalsko trgovsko blago kot še mnogo drugih živil.

“Leta 1478 so Portugalci prepričali papeža, da jim je dal izključno pravico do morij južno od Kanarskih otokov.

To je pomenilo, da je vsem drugim državam prepovedano pluti navzdol ob afriški obali. V letih 1487–88 je portugalski kapitan Bartholomeo Diaz zaplul okrog južne konice Afrike in v Indijski ocean. Končno so odkrili pot v Indijo, uporabljale pa so jo lahko samo portugalske ladje /.../.”

(Vir: Magellan in da Gama, Ljubljana, Slovenska knjiga, 1994, str. 9)

- Ob katerih obalah so si Portugalci ustvarili svoj monopol?
- Poimenujte tri portugalske pomorščake, ki so pluli ob omenjenih obalah.
- Kateri portugalski pomorščak je prvi priplul v Indijo in kakšne posledice je to dejanje imelo za Portugalsko?

Krištof Kolumb

Če je soditi po opisih sodobnikov, je bil nesimpatičen mož : zaprt vase, sumničav, ohol. Genovežan Taviani pravi, da Kolumb kar zadeva “*nedostopnost, trmo, nedružabnost, neotesanost ni bil nad ravnijo svojih someščanov*”. Bil je trdno prepričan, da bo našel, za kar je sodil, da je izbran od Boga. V resnici je bil, ko je dosegel Kubo, povsem prepričan, da je prišel v paradiž (legendarno deželo, kjer so bili spravljene diamanti in vse zlato sveta). Prisilil je celo svoje može, da so podpisali, da je res tako. Rojstni kraj in Kolumba so si lastili Genovežani (Italija), Kastiljanci (Španci) in Katalonci; bile pa so tudi ideje o grškem, angleškem, treh francoskih, enem korziškem, treh portugalskih in celo švicarskem Kolumbu. Njegova popularnost je upadla še za časa življenja, ko so ga z zadnjega potovanja pripeljali v Španijo v verigah in je umrl zapuščen in nesrečen.

O njegovem značaju pripoveduje tudi zgodba mornarja Juana Rodrigeza de Triane, ki je zaklical znameniti “*zemlja, zemlja*” in bi mu morala pripasti nagrada, ki jo je španska oblast obljubila tistemu, ki bo prvi videl Indijo. Kolumb je zanikal mornarjevo prvenstvo in trdil, da je že štiri ure pred vsemi drugimi videl “*luč, ki je bila tako šibka, da se je zdela kot sveča.*” Zgodovinarji trdijo, da je to laž, saj, če bi res videl tisto luč, ne bi plul še naprej na slepo in tvegati, da bi zadel v čer. S tolikšne razdalje ni mogoče opaziti niti sodobnega svetilnika. Leta 1502 je pisal španskemu kraljevemu paru Ferdinandu in Izabeli, da ga pri izdelavi načrta za plovbo v Indijo ni vodila niti matematika, niti zemljevidi, temveč svetopisemske besede, ki jih je razumel kot napoved odkritja in sebe kot božjega izbranca za to dejanje. Razdaljo do Indije je, ker je pomešal merilo, napačno izračunal na 6275 km, (to je približna razdalja Amerike do Kanarskih otokov). Za odkritje je hotel imeti čast in bogastvo, prav v tem vrstnem redu. Kralj je zavrnil njegovo ponudbo. V Španiji je po temeljitih razmišljanjih leta 1492 dobil dovoljenje za tri ladje (Santa Maria - 36m, Pinto - 15m in Nina - 15m).

Povzeto po: Delo, 23. maja 1992, Roa Bastos

Ferdinand Magellan

Skopega portugalskega kralja ni mogel pridobiti za svoj načrt, španski pa se je navdušil nad zamisljo, da se da do Dišavskih otokov (Molukov) priti po krajši poti proti zahodu.

Glede na delitev kolonialne posesti, ki je Špancem dajala pravico do zahodne, Portugalcem pa do vzhodne polovice sveta, je bil španski kralj Karel I. navdušen nad to možnostjo.

Magellan je šel leta 1519 na pot s petimi ladjami: Trinidad, San Antonio, Conception, Santiago in Victoria, s hrano za dve leti, blagom za zamenjavo in prodajo, orožjem ter strelivom. Mornarji, največ zaporniki, so na dolgi poti veliko godrnjali in zahtevali vrnitev, prišlo je celo do upora na dveh ladjah. Ladja Santiago se je potopila, ladja z živežem pa jim je ušla nazaj v Španijo.

Mornarji so dobili skorbut, saj so jedli plesnivi prepečenec, glodali ladijsko usnje, namočeno v slano vodo ter ladijske podgane.

Na Marianskih otokih so jim domačini dali hrano v zameno za okraske, potem pa so jih pokradli (Tatinski otoki). Mornarji so se jim maščevali. Na Filipinih (ime po španskem nasledniku in nato kralju Filipu II.) so se domačini pokristjanili, spoprijateljili z mornarji in jih nagovorili za napad na svoje sovražnike. Naivni mornarji so napadli otok Mactan in doživeli hud poraz (1521).

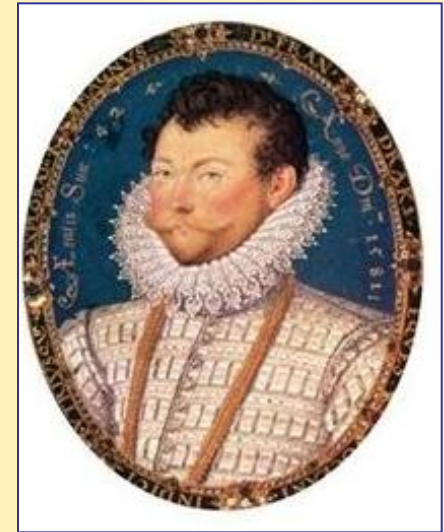
Padel je tudi Magellan. Njegovo potovanje je končal zavistni El Cano, ki je potopil najprej eno in kasneje še eno ladjo. V Španijo je prispela ladja Viktorija. Neprijetno je bilo spoznanje, da so si Portugalci upravičeno prilaščali Dišavske otoke, saj so ležali na vzhodni polobli. Vseeno pa je ladja Viktorija pripeljala 26 ton nageljnovih žbic in drugih začimb. Potovanje je trajalo tri leta in 29 dni, od 1519 do 1522.

Ferdinand Magellan

Francis Drake(1543-1596) je bil britanski admiral in raziskovalec, prvi Anglež, ki je obplul svet.

Drake je več let preživel na ladjah, ki so z dovoljenjem parlamenta napadale in ropale španske ladje ob obalah Srednje Amerike. Elizabeta I. ga je 1577. poslala na pot okrog sveta, v lov za dragocenostmi. Na svoji stotonski ladji Golden Hind je plul skozi Magellanov preliv, ob zahodni obali J Amerike, prečkal Tihi ocean od Kalifornije do Molukov in se vrnil kot bogataš. Bojeval se je proti Špancem do konca svojega življenja.

VPRAŠANJA

1. Kdo je bil prvi Evropejec, ki je prijadral do Indije in nazaj?
2. S koliko ladjami je šel na pot?
3. S kom se je Vasco spopadel?
4. Po kaj je šel v Indijo?
5. Zakaj je kupčija s z indijskim princem propadla?
6. Kako je prišel do začimb, ko se je drugič vrnil?
7. Ali je bil Kolumb domišljav?
8. Kako je končal svojo življenjsko pot?
9. Kaj je obljubil mornarju, ki bo prvi uzrl kopno?
10. Kako je obljubo držal?

11. Kaj ga je pri plovbo vodilo?
12. Kdaj je prispel na ozemlje nove celine?
13. Kako je bilo ime vladarjema Španije?
14. V katero smer je krenil pomorščak Magellan?
15. Koliko ladij je šlo na njegovo pot?
Kako se je vedla posadka?
16. Kaj se jim je zgodilo na Marianskih otokih?
17. Kakšne so bile težave dolgotrajne plovbe?
18. Kje se je končalo Magellanovo potovanje?
19. Kdo si je prisvojil njegove zasluge in prispel v Španijo?
20. Kdaj?
21. Kakšen je bil tovor?

Odgovori.

1. Vasco da Gama
2. 4 ladje, 170 mož
3. Z vojsko arabskega sultana v Mozambiku
4. Po začimbe, bogastvo, plenit...
5. Ponujal je ničvredno blago, princ pa je hotel zlato.
6. Nasilno, s topovi...
7. Izbran od Boga, nedružabnost, neotesanost, nad ostalimi
8. Zapuščen, obtožen, nesrečen..
9. Nagrado
10. Je ni., celo zasluge drugega si je prisvojil... luč, ki jo je videl.. ...

11. Prerokbe, vraže, svetopisemske besede...
12. 12. oktobra 1492
13. Izabela in Ferdinand
14. Iz Španije proti zahodu, okrog sveta
15. Upirali so se poveljstvu, godrnjali.. zahtevali vrnitev..
16. Prijazno so jih pokradli
17. skorbut, pomanjkanje hrane, vode, podgane...
18. Na Filipinih, po spopadu s sosednjim plemenom 1521
19. Z ladjo Victoria (zmaga) se je vrnil El Cano.
20. 1522
21. 26 ton začimb